

GreCsó Krisztián

Apám üzent

regény

1.
A Karamazov testvérek
(a jelek)

Rövid lábú, fakó hajú, kopaszodó férfi vagyok, duzzadt táskákkal a szemem alatt, még éppen innen az ötvenen. A magyar pusztán születtem, egy Szegvár nevű kis falu szélén, a Kinizsi-telepen, katolikus magyar paraszti családban, és bármit csinállok, bárhová vet a sors, ez a legnagyobb történés az életemben, és ezt megpróbálom a jellemem részének tekinteni, és ha már az, kezdeni vele valamit. Kevés markáns jellemvonásom van, a beteges konfliktuskerüléssel és az örökös szorongással meg nehéz dicsekedni. Sokáig gyanakodtam azokra az emberekre, akik folyton a származásukkal bajlódnak, aztán amikor észrevettem, hogy én is közéjük tartozom, próbáltam megengedőbbben viszonyulni hozzájuk.

Az apám, Ignác viszont sosem bízott a lélek embe-reiben, még a papokban sem, pedig papnak készült. Őt az Isten is egyenesen hallgatta meg, és adott úgy is, ha nem kérte. A pszichiáterektől kiverte a víz, félt és függött tőlük, a pszichológusokat meg csak egyszerűen megvetette, kinevette, lenézte.

Ezért nem gondoltam volna, hogy két évtizeddel a halála után pszichológusokat vagy papokat használ majd arra, hogy jelezzen nekem. Azt nem árulta

el, mit akar, és láthatóan a lélek emberei sem tudták, eleinte a postás szerepükkel sem voltak tisztában, csak az egyikük. De ő meg kacérkodik a prófétasággal, és rendre akad a hóna alatt valami saját evangélium is. Talán ő illik a legjobban apámhoz, de ha már meghalt, nem akarok olyan embereken keresztül érintkezni vele, akik valamiben is hasonlítanak rá.

Sokáig azt hittem, nem tudok és nem is akarok megbocsátani se neki, se magamnak. És nem azért, mert haragszom. Hanem mert megszoktam már ezt a tömbös, zsíros gyűlöletet, ezt a sok salakot, kátrányt, mérget a fejemben. A mérgeim hozzám tartoznak, apámat jelentik. Vagyis tudat alatt attól félek, hogy ő annyira benne van már ebben a végtelen fájdalomhálóban, úgy beleragadt, hogy ha sikerül a haragot kisöpörnöm magamból, azzal együtt őt is kidobom. Emögött meg az a gyanú bujkál, hogy talán nem is volt jelentős ember, nagy karakter, csak a fájdalom teszi bennem, az emlékeimben azzá, ami meg azt is jelenti – mármint ha a gyűlölettel együtt ő is szemétdombra kerül –, hogy nem szeretem, szerettem eléggé, ami megint csak nekem okozna fájdalmat. Tehát nem olyan könnyű a megbocsátás folyamatát szabadjára engedni.

Az a remény meg csak a második pszichológussal folytatott beszélgetés után csillant föl, hogy apám talán nem is csak magáról akar beszélni velem. Ki tudja, mennyit változott ott, ahol lenni kényszerül. Valami anyagtalan térben, jelöletlenül, ki sejtheti itt, az általunk ismert világon, mennyi emléke maradt.

Sosem gondoltam volna, hogy ő fog provokálni, ő akar majd versemnek hőse lenni. Hogy üzen. Ráadá-

sul pszichológusokkal. Nem mondom, apu, meglep-
tél. Egyfelől jólesett, másfelől, bevallom neked, félek.
Vettem a jeleket, és elhatároztam, hogy felveszem a
kapcsolatot a futáraidal, ha kell, visszamegyek hoz-
zájuk, írok nekik, felhívom őket, és ha tényleg mások-
kal is lesz dolgom, azt se bánom. Végigcsinálom, amit
a veled való szembenézés jelent, lejátsszuk, kidekáz-
zuk, csinálunk a szakértőkkel lajstromokat.

Ezek akkor sem haszontalan dolgok, apu, ha most
tökéletesen egyedül vagyok a világmindenségben, ha
a túlvilági mese csak vigasz, és valójában nincs örök
élet, nincs a földön túl semmi. Mert abban a borzal-
mas ketrecben, a szívemben mindenféle mágneses-
ségtől, atomenergiától szétfeszül a tér, ott pokoli vi-
harok dúlnak, és szeretnék valami rendet.

Vagy ha az nem megy, legalább szélcsendet.

*

Apám sármjából én is örököltem valamennyit, de ő
maga kifejezetten jóképű volt, megszólalásig úgy né-
zett ki, mint Bródy János. Ő sosem találkozott vele,
de én többször a híres dalszerző, énekes közelébe sod-
ródtam, ami nem jelenti azt, hogy ismerem, de nem
is tudnám megismerni, kiszolgáltatót vagyok a kö-
zelében: ő az apám lehetséges alteregója, a jobbik sor-
sának kivételése. Mármint az én szememben. Ami
akár megmosolyogtató is lehet, hiszen csak a külső
és egyetlen attribútum, a gitározás alapján képzelni
el valakit valaki *helyébe* meredek és felszínes dolog.

De ha apám vágyait nézem, már közel sem olyan visszás a párhuzam. Apám ugyanis gyakran képzelte magát Tininek, ahogy ilyenkor hívta elképzelt barátját, aki hamar önmaga lett, összefolyt minden, elolvadtak a személyiséghatárok. Gyerekként, a linóleumos konyhában, a rántásillatú délutánban, a roskatag, piros konyhabútor előtt temérdek nehéz képzelgését hallgattam végig. Nem kellett kimondani, mikor történt meg a metamorfózis, lett apuból az idolja, értettem magamtól.

Egy közös esten, a színpadra lépés előtt elmondtam Bródynak, apám lehetséges földi énjének, sikeres megtestesülésének, milyen kényszerek üldöznek vele kapcsolatban. Szigorú októberi este volt, a magára hagyott, rideg budai művelődési ház hátsó fertályán álltunk ketten, a nyitva felejtett díszletajtó mellett a huzatban. Nehezen szültem meg a szavakat, kételyek között, és nem is tudom, én a helyében hittem volna-e a szédelő, nyers mondataimnak, vagy dörgölözésnek, öntetszelgésnek gondoltam volna a saját súlyától nehéz monológot.

Cigarettszagot csapott be kintről a szél, a műszak, a technikusok nyilván végeztek, elnyomták a blázt, lassan nekünk is menni kellett, legalább a takarásba. „Megszólalásig”, ezt a szót ismétелgettem, mintha ezzel hitelt adnék a szavaimnak, és bebizonyítanám, apám mennyire hasonlított rá. Azt láttam Bródy szemében, ezt már sokan mondták neki. Mennyi reménytelenül megcsúszott, kisiklott sorsú apa akart az álmaiban ő lenni – nyilván sok.

Nem lepte meg, és nem is hatotta meg túlságosan, és persze az is lehet, hogy csak zavarban volt, nem tudott vagy nem akart erre mit mondani. Mit felelhetett volna olyat, ami számomra ne lett volna sérető? Hiszen én, a „rosszabbik sors” fia, mondhatom, amit gondolok, zsolozsmázhatom a vádjaimat, okolhatom az apámat, kikérhetem a jussom, de ha másról hallom, szükségszerűen bánt.

Hogy Bródyban is megmaradt ez a régi beszélgetés, és tudta, hogy zavarban vagyok kitarulkozó vallomásom után, az néhány év múlva kiderült. Rákos voltam. A kezelésekből túl hamar ráztam magam vissza az életbe, de akkorra szinte minden határon túljutottam, kellettek a segítő célok. Alig álltam le a fájdalomcsillapító drogokkal, még szteroidok tartották kordában a napjaimat, képes voltam idétlenül és veszélyesen korán kiállni a publikum elé, alig néhány hónappal a sugárkezelés befejezése után, hatvankilósan és félig némán. Odamentem mesélni, olvasni, dalolni, tekergetni, szétcincálni a magyar mondatokat; recsegve, rekedten. Apám lehetséges földi énje az előadás után hátrajött a színpad mögé.

– Apád most büszke lenne – mondta.

Az én testemben egy kísértet tántorgott le a színpadról, apám jobbik énje meg azzal vigasztalt, hogy a valódi most büszke lenne. Nem tudom, ez mit jelent. Ha álmodtam volna, miről árulkodna ez az álom? Mit mondana róla az az epés pszichiáter, akihez először elmentem? A jobbik én a rosszabbikat szelídíti, a maga módján mentegeti. Nem az volt életem előadása, de aki már nincs, büszke lenne rám miatta. A büfé

előtt toporogtunk, mindenholnan tolakodott a LED-fény. Készült egy csoportkép, mintha csak apámnak küldenénk. Ignác jobbik énje nem akart érzélgős lenni, nem ölelt meg, csak megfogta a vállam, és hozzátette:

– Azt is értem, mit akartál velem, hogy ebben az állapotban felmentél a színpadra.

Ebben nem vagyok biztos, hogy jól értem-e, és azóta sem tudom, igazat adjak-e neki, és elfogadjam az akkor szőtt mentségeimet a fontos köztes célokról, vagy inkább ismerjem be, nem voltam ítélőképességem teljes birtokában. Akárhogyan is történt, most vennem kell egy nagy levegőt, és abbahagynom az önvizsgálatot.

Meg kell próbálnom „venni az adást”, megérteni apám üzeneteit. Ehhez pedig arra van szükségem, hogy valahogyan kihátráljak a történeteiből. Különböztetve eltakarom őt, és nem látok majd magamtól semmit. Vagyis nem azért kell takaréokra tenni az önérzetem, mert magamról beszélni számomra kellemetlen lenne, hanem mert ha túl közel megyek a képhez, szemcsés lesz. Ám azt a luxust sem engedhetem meg magamnak, hogy hátradőljek, és mint néző szórakozzam végig ezt a múltfutamot. Kénytelenségből továbbra is a táblán maradok, de minden elfogultság nélkül Eriknek nevezem el magamat, Ignác elsőszülött fiát. Faluhelyen, a hetvenes években szokatlan lett volna ez a név, de szigorú akarok lenni a figurával, ezért egyszerű, pontos módszert használok. Felütöttem a naptárt, és megnéztem, hogy május 18-án, a születésnapomon milyen neveket ünneplünk.

Két névnap esedékes akkor, az egyik női név, és Erik
a másik.

*

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2024-ben
Felelős vezető Vadász Katalin igazgató

Felelős szerkesztő Turi Tímea
Kézirat-előkészítő Schmal Alexandra
Korrektor Molnár Eszter Edina
A borítót Árvai Judit ötletének és fotójának
felhasználásával Baranyai (b) András,
a könyvet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9366
Warnock betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4491-9